

Arbejdsløshedsproblemet i England.

Af

Even Marstrand.

Den Depression, der indledtes med Krisen i Nordamerika i Efteraaret 1907, medførte jo over alt en udbredt Arbejdsløshed, en Arbejdsløshed, der herhjemme desværre synes at vedvare med fuld Styrke, men som andensteds særlig har karakteriseret Aaret 1908. Denne praktiske Understregning af Arbejdsløshedsproblemet har mulig været medvirkende til, at det følgende Aar 1909 har været ualmindelig rigt paa Bøger og Afhandlinger om Spørgsmaalet, ikke mindst i England. Hovedværket er skrevet af W. H. Beveridge*). Forfatteren har tidligere været knyttet til Toynbee Hall, det ældste af de Universitetssettlements, som er oprettet i Londons Fattigkvarterer, og alene ved at leve her maa han have faaet Indtryk af de Nødstilstande, som Mangel paa Arbejde eller Mangel paa regelmæssigt Arbejde fremkalder. Men desuden har han været Medlem af Centralkomiteen i London til Gennemførelsen af Arbejdsløshedsloven af 1905.

*) W. H. Beveridge. Unemployment. A Problem of Industry. London, 1909.

Arbejdsløshedsproblemet i England.

Af

Even Marstrand.

Den Depression, der indledtes med Krisen i Nordamerika i Efteraaret 1907, medførte jo over alt en udbredt Arbejdsløshed, en Arbejdsløshed, der herhjemme desværre synes at vedvare med fuld Styrke, men som andensteds særlig har karakteriseret Aaret 1908. Denne praktiske Understregning af Arbejdsløshedsproblemet har mulig været medvirkende til, at det følgende Aar 1909 har været ualmindelig rigt paa Bøger og Afhandlinger om Spørgsmaalet, ikke mindst i England. Hovedværket er skrevet af W. H. Beveridge*). Forfatteren har tidligere været knyttet til Toynbee Hall, det ældste af de Universitetssettlements, som er oprettet i Londons Fattigkvarterer, og alene ved at leve her maa han have faaet Indtryk af de Nødstilstande, som Mangel paa Arbejde eller Mangel paa regelmæssigt Arbejde fremkalder. Men desuden har han været Medlem af Centralkomiteen i London til Gennemførelsen af Arbejdsløshedsloven af 1905.

*) W. H. Beveridge. Unemployment. A Problem of Industry. London, 1909.

Sidney Webb har betegnet Mr. Beveridges Studier over Arbejdsløshedsproblemet som »et af Nationaløkonomiens vigtigste Resultater i det sidste Tiaar«, og Bogen gør i Virkeligheden ogsaa et betydeligt Indtryk. Desuden har den engelske Fattiglovkommission, der afgav sin udførlige Beretning i Begyndelsen af 1909, beskæftiget sig meget med Arbejdsløsheden. Og endelig er denne blevet Genstand for Behandling i en stor Mængde Tidsskriftartikler. Det skulde være Opgaven i de følgende Linier at give en lille Udsigt over Hovedtrækkene i denne engelske Behandling af Spørgsmaalet. Selv om Forholdene her hos os er meget forskellige fra de engelske, har jo dog det moderne Arbejderspørgsmaal en international Karakter, og det vil formentlig ikke være uden Interesse for danske Læsere at gøre sig bekendt med de engelske Erfaringer. Da det er Meningen, at der i September i Aar skal finde en international Konference vedrørende Arbejdsløshed Sted i Paris, synes der jo ogsaa heri at ligge en Anerkendelse af, at der paa dette Omraade vil kunne udveksles Erfaringer og Anskuelser mellem Nationerne.

En Vanskelighed ved Behandlingen af Arbejdsløshedsspørgsmaalet er Mangel paa Materiale. Arbejdsløshedsstatistiken er endnu kun lidet udviklet. Man faar Indtryk heraf ved at gennemblæse Sv. Triers »Arbejdsløshedsstatistik fra Ud- og Indland« af 1905, og siden den Tid er den officielle Statistik paa dette Omraade heller ikke, saa vidt mig bekendt, blevet synderlig forøget. Hvad man har at holde sig til, er væsentlig Fagforeningernes Opgivelser. I saa Henseende er England for saa vidt heldig stillet, som her mange Foreninger har Optegnelser vedrørende deres

arbejdsløse helt tilbage til Midten af det 19. Aarhundrede. Men da disse Fagforeningers Medlemmer dog kun er et Mindretal af samtlige Arbejdere, bliver Spørgsmaalet, om man kan slutte fra Arbejdsløsheden inden for Fagforeningerne til Arbejdsløsheden i Almindelighed. Som oftest vil man vel være tilbøjelig til at mene, at Fagforeningernes Medlemmer i det hele har de bedste Kaar og dermed ogsaa den mindste Arbejdsløshed.*) Det er da interessant at se, at Mr. Beveridges Mening snarest er den modsatte (se Bogen S. 19—23). Der kan være Grunde, indrømmer Forf., der taler for, at der er mindre Arbejdsløshed blandt Fagforeningsarbejderne. Men Hovedbetragtningen er denne. Da den faglærte Arbejder stedse søger at faa Arbejde i sin egen Branche, medens den ikke-faglærte tager det hvor som helst, og da den faglærte, der er i en Forening, hellere vil være arbejdsløs end arbejde under den fastsatte Lønsats, mens den ikke-faglærte bedre kan afpasse sig efter et aftagende Marked, saa er det dog ingenlunde givet, at Arbejdsløsheden skulde være større hos de ikke faglærte. Forf. opgiver derfor at finde noget Udtryk for Arbejdsløsheden i det hele ud fra Fagforeningernes Statistik. Men denne kan derimod i høj Grad være vejledende med Hensyn til de periodiske og aarlige Svingninger i Arbejdsløsheden.

*) Saaledes ogsaa i en fransk Bog, Ph. de Las Cases: *Le Chômage*, Paris. 1909, der i øvrigt mest beskæftiger sig med Arbejdsløshedsforsikring i forskellige Lande. S. 9 siger Forfatteren: »Fagforeningsarbejderne danner en Elite, for hvilken Arbejdsløsheden raser med mindre Styrke end i de uorganiserede Arbejderes Masse«.

I denne Sammenhæng kan det anføres, at en anden engelsk Forfatter, H. Stanley Jevons*), ligefrem opfører Fagforeningernes Virksomhed som en af Aarsagerne til Arbejdsløsheden. Stærke Fagforeninger driver Lønnen i Vejret og opretholder høje Lønninger, selv naar Forholdene i Faget ikke retfærdiggør det, og derved skubbes en stor Del Arbejdere ud. Det er en Klage, som man ogsaa herhjemme har hørt adskillige Gange i de sidste Par Aar, at arbejdsløse, som faar Tilbud om Arbejde, afslaar det, fordi de mener, at Lønnen er for ringe. I det hele og store maa det nu siges, at Arbejderne er nødte til at forsvare den standard of life, de har tilkæmpet sig, men det kan ikke nægtes, at Arbejdsløsheden derigennem kan forøges.

Efter denne Indledning skal jeg gaa over til at omtale Hovedaarsagerne til Arbejdsløsheden, væsentlig i Overensstemmelse med Mr. Beveridge. Det væsentlige heri er maaske allerede kendt, men gennem den foreliggende Behandling i England er Teorien dog blevet væsentlig bedre underbygget og klarere udformet end hidtil sket.

Straks i Begyndelsen af sin Bog forvarer Mr. Beveridge sig mod den Tanke, at der efterhaanden skulde være blevet mindre Brug for Arbejdskraft i England, og at Arbejdsløsheden skulde skyldes en voksende Overbefolkning. Statistiken viser, at der over alt er Fremgang i det økonomiske Liv. 1867 var Nationalindtægten efter Robert Giffen en Smule

*) I »Contemporary Review« May 1909. S. 548. Nøjere udført samme Tidsskrifts Julinummer.

over 27 £ pr. Indbygger, men 1901 40 £. Udbyttet af de vigtigste Produktioner i Forhold til Folketallet er steget stærkt. Fra Tiaaret 1855—64 til Tiaaret 1895—1904 steg saaledes Kulproduktionen fra 2,62 til 5,92 Tons pr. Indbygger, Raajernsproduktionen fra 13,5 til 21,5 Tons pr. 100 Indbyggere (alt i aarligt Gennemsnit). Den med Folkemængden voksende Arbejdskraft kan i det hele og store meget vel finde Anvendelse. At man heller ikke kan sige, at Nøden er bleven større i Aarenes Løb, paastaar ogsaa Sidney Webb*). Han siger, det kan paavises, at Fattigdommen og Nøden er langt mindre end i 1795 eller 1817 eller 1841 eller 1879.

Der bliver ikke i England Tale om nogen Nedgang i det store og hele, men om Svingninger som Aarsager til Arbejdsløsheden. Af disse behandler Mr. Beveridge først de aarlig tilbagevendende Svingninger (Seasonal fluctuations. Se Bogen S. 29—37). Mest falder de Fag i Øjnene, hvor Sommeren fremkalder livligt Arbejde og Vinteren Sløjhed. Stærkest gør det sig maaske gældende i Byggefagene. Beveridge anfører kun Tallene for to Byggefag: Tømrere og Blytækkere. Gennemsnittet for Aarene 1897—1906 viste her en Svingning fra 3,31 % arbejdsløse i August til 5,93 % i December. Dette er vel snarest mindre, end man skulde vente, i hvert Fald med danske Forhold for Øje. I Følge Sv. Triers Bog var der i Byggefagene i Febr. 1902 næsten 9000, men i Juli kun ca. 1500, i Januar 1903 over 5500, men i Juli kun ca. 1200 arbejdsløse, hvorefter Tallet steg til over 6000 i December. Selv

*) I en Artikel: The Problem of Unemployment in the United Kingdom i »Annals of the American Academy of Political and Social Science« 1909. Vol. I, S. 420.

om det er vanskeligt at slutte ud fra et Par enkelte Aar, synes dog Sæsonsvingningerne at gøre sig stærkere gældende hos os end i England, hvor December ikke engang havde dobbelt saa stor Arbejdsløshed som August*). Medens Byggefagene er typiske Sommerfag, er der andre, der har deres bedste Tid om Vinteren. Det er maaske i højere Grad Tilfældet i England end herhjemme. Kulminearbejderne arbejder saaledes mest om Vinteren. Maalet herfor maa ikke søges i Arbejdsløshedsprocenten, men i Antallet af Arbejdsdage. I Aarene 1897—1906 viste det sig for de Miner, fra hvilke der foreligger Beretning, at der arbejdedes gennemsnitlig 5,46 Dage om Ugen i December, men kun 4,93 Dage i Juni. Som andre Fag, der har deres travleste Tid om Vinteren, nævnes Gasværker og Bogtrykkerier. Efter den engelske Fagforeningsstatistik fra 1897—1906 var i Bogtrykkerierne Antallet af arbejdsløse størst i August (5,82 %) og mindst i November (2,88 %). Udsvinget synes saaledes at være større end i de anførte Byggefag**). Spørgsmaalet om Sæsonarbejdsløsheden, mener Mr. Beveridge med Rette, er væsentlig et Lønspørgsmaal. I Fag, hvor det kan forudses, at Arbejderne maa være arbejdsløse en Del af Aaret, maa Lønnen være beregnet paa, at der kan lægges op af den til den sløje Tid.

*) I en Bog, som er kommet mig i Hænde, efter at ovenstaaende var skrevet (E. Levasseur: *Salariat et salaires*. Paris. 1909) omtales S. 187—88, at Arbejdsløsheden synes at svinge mindre fra Maaned til Maaned i England end i Frankrig.

***) Oplysninger om Sæsonarbejdsløsheden findes ogsaa i Sidney Chapman: *Work and Wages*. Vol. II. London. 1908. Kap. 5 i dette Værk (S. 304—400) er helliget Arbejdsløsheden, og her gives paa S. 314—15 en Del Kurver vedrørende Sæsonsvingningerne saavel i England som Frankrig, Tyskland og Amerika.

Langt mere uforudselige end Sæsonsvingningerne og derfor ogsaa langt mere ødelæggende er de periodiske Svingninger (efter Beveridge: Cyclical Fluctuation. Se Bogen S. 38—67). For at faa et Udtryk for disse Svingningers Størrelse maa man bygge paa Fagforeningernes Statistik, men her er vi da ogsaa for Englands Vedkommende saa heldige, at vi kan gaa 50 Aar tilbage i Tiden. Beveridge anfører Arbejdsløshedsprocenten helt tilbage til 1860, dels for forskellige vigtige Fag og dels for alle Fagforeninger, der har foretaget Opgørelser. Nedenstaaende findes Arbejdsløshedsprocenten for alle Fagforeninger.

1860	1,85	1872	0,95	1884	7,15	1896	3,50
1861	3,70	1873	1,15	1885	8,55	1897	3,65
1862	6,05	1874	1,60	1886	9,55	1898	3,15
1863	4,70	1875	2,20	1887	7,15	1899	2,40
1864	1,95	1876	3,40	1888	4,15	1900	2,85
1865	1,80	1877	4,40	1889	2,05	1901	3,80
1866	2,65	1878	6,25	1890	2,10	1902	4,60
1867	6,30	1879	10,70	1891	3,40	1903	5,30
1868	6,75	1880	5,25	1892	6,20	1904	6,80
1869	5,95	1881	3,55	1893	7,70	1905	5,60
1870	3,75	1882	2,35	1894	7,70	1906	4,10
1871	1,65	1883	2,60	1895	6,05	1907	4,30

De største Udsving synes at være fremkomne i 70'erne; kun da er Arbejdsløshedsprocenten noget Aar gaaet ned under 1 (1872: 0,95); men i dette Tidsrum forekommer ogsaa det eneste Tilfælde af en Arbejdsløshedsprocent over 10 (1879: 10,70). Afstanden mellem de forskellige Maksima for Arbejdsløsheden har varieret mellem 6 Aar (1862—68) og 11 Aar (1868—79), men i de seneste Aar har Afstanden været mindre. Efter et Maksimum i 1904 er der atter fulgt et i 1908,

hvad der ganske vist ikke fremgaar af Tallene her, men kan sluttes af de Klager over daarlige Tider og stor Arbejdsløshed, som er kommet frem i England for dette Aar.

Disse periodiske Svingninger gør sig naturligvis ikke lige stærkt gældende i alle Fag. Beveridge vover endog den Paastand, at de Fag, hvori Sæsonsvingningerne er mindst, har de største periodiske Svingninger. Saaledes er blandt Arbejderne i Skibsbygnings-, Metal- og Maskinindustrien Sæsonarbejdsløsheden ikke stor, men ser vi paa hele det her omtalte Tidsrum, viser der sig store Udsving. Ved de fire Maksima i 1868, 1879, 1886 og 1893 var der gennemsnitlig 12,5 % arbejdsløse blandt disse Arbejdere, ved de fire Minima i 1872, 1882, 1890 og 1899 var der derimod gennemsnitlig kun 2 % arbejdsløse. I Bygningsfagene var de tilsvarende Tal 6,1 og 1,7, i Trykkeri og Bogbinderi 3,9 og 2,3. I de sidstnævnte udprægede Sæsonfag synes saaledes Svingningerne gennem en længere Aarrække at være langt mindre end i Metalindustrien.

For dem, der har beskæftiget sig med Arbejdsløshed, er disse periodiske Svingninger jo intet nyt Fænomen. Ikke heller er den Tanke ny, at de staar i nøje Forbindelse med den Vekslen af gode og daarlige Tider, som synes at være uadskillelig knyttet til den frie Konkurrences Tidsalder. Ejendommelig forekommer mig derimod den Maade, hvorpaa Mr. Beveridge sammenknytter Arbejdsløsheden med en Række andre Fænomener i det økonomiske og sociale Liv. Han konstruerer baade i Tabelform og ved Hjælp af Kurver, hvad han kalder »Nationens Puls«. Midtpunktet i Fremstillingen danner Beskæftigelsesgraden; til en

Arbejdsløshed af f. Eks. 1,5 % svarer en Beskæftigelsesgrad af 98,5 %. Stigning og Fald i Beskæftigelsen følges nu Aar for Aar af Stigning og Fald paa andre Omraader, først og fremmest i Bankdiskontoen og Udenrigshandelen. Bankdiskontoens Kurve kruses ganske vist ogsaa af andre Aarsager; men i det store og hele er den dog lavt nede i Tider med ringe Travlhed og Beskæftigelse, højt oppe i Opgangstider, hvor Efterspørgselen efter Kapital driver Diskontoen i Vejret og Efterspørgselen efter Arbejde Beskæftigelsesgraden op. Det samme gælder Englands Udenrigshandel beregnet pr. Indbygger. Her er ganske vist hele Niveauet hævet, saa at Ind- og Udførsel tilsammen nu er forholdsvis dobbelt saa store som i Slutningen af 50'erne i forrige Aarhundrede; men ved Siden af denne almindelige Opgang sporer man bestandig de samme Bølgetoppe og Bølgedale, som karakteriserer Beskæftigelsen og Bankdiskontoen. Og som det gaar her, gaar det ogsaa f. Eks. med Ægteskabshyppigheden og Drikkeriet. Naar Afholdsmændene mener at have fremmet Ædrueligheden i en Periode, hvor Drikkeriet er gaaet ned, bør det derfor undersøges, om denne Nedgang ikke skyldes en almindelig Tilbagegang i det økonomiske Livs forskellige Fænomener. Blandt de Fænomener, som Beveridge bringer i rytmisk Overensstemmelse med de alt nævnte Svingninger i Beskæftigelsen, kan ogsaa nævnes Fattigforsørgelsen, maalt ved Antallet af fattige i Anstalter pr. 10000 af Befolkningen. Her maa dog Kurven vendes om for at faa den til at svare til de øvrige. Thi naar Beskæftigelsen er størst, er Antallet af fattige naturligvis mindst og omvendt. En Afvigelse fremkommer ogsaa derved, at Maksimum af

fattige først fremkommer et eller to Aar efter Minimum af beskæftigede. De daarlige Tider synes at skulle virke i nogen Tid, inden de har tvunget en stor Del af Arbejderne til at ty til Fattigvæsenet, ligesom omvendt de gode Tider først efterhaanden formaar at mindske de fattiges Antal. Beveridge sammenligner det med det meteorologiske Fænomen, at den haardeste Vinterkulde først indtræder nogen Tid efter den korteste Dag, ligesom omvendt den største Sommervarme først kommer frem nogen Tid efter den længste Dag.

Hvad der hos Beveridge og efter ham i Fattiglovkommissionens Beretning og i Sidney Webbs Artikel særlig lægges Vægt paa, er dog ikke den Arbejdsløshed, der fremkaldes af Aarstiderne eller de periodiske Svingninger i det økonomiske Liv. En af de værste Former for Arbejdsløshed er den, hvor det ikke drejer sig om fuldstændig Mangel paa Beskæftigelse, men om uregelmæssig og lejlighedsvis Beskæftigelse. Der finder for at bruge de kortere engelske Udtryk ikke blot unemployment, men ogsaa underemployment, Sted. I et Kapitel om Arbejdets Reserve (se Bogen S. 68—110) udvikler Mr. Beveridge nærmere dette.

Det vigtigste Paradoks i Arbejdsløshedsproblemet er efter Beveridge dette: Hvorfor hører det til Arbejdsmarkedets normale Tilstand at have flere Sælgere end Købere? Hvorfor er der ikke lige saa ofte to Stykker Arbejde for hver Mand, som der er to Mænd for hvert Stykke Arbejde? Svaret er det, at der slet ikke er noget enkelt Arbejdsmarked, men kun et uendeligt Antal særlige Arbejdsmarkeder. Hvad dette Forhold medfører, illustreres ved en Henvisning til Arbejdsforholdene i Londons Havn og Dokker. En stor Del

af Arbejderne her har kun lejlighedsvis Beskæftigelse; Arbejderne antages kun paa ganske kort Tid, og der anvendes som Regel ikke megen Omhu paa Udvælgelsen af Arbejdskræfterne. Dette fører til et alt for rigeligt Udbud af Arbejdskraft og en tilsvarende Arbejdsløshed. Charles Booth, den kendte Forfatter af »Life and Labour of the People of London« har paa vist dette gennem en Undersøgelse i 1891, hvorved han delte samtlige Arbejdsgivere i Dokkerne i 10 Grupper. Beregnede man for hver enkelt af disse Grupper det højeste Antal Arbejdere, der krævedes paa nogen Dag i Aaret, og sammenlagde man alle disse Maksima, naaede man Tallet 21353. Men da den travleste Tid inden for de forskellige Grupper faldt meget forskelligt, var der ingen Dag Brug for mere end 17994 i alle ti Grupper tilsammen. For det første fremkom der en Arbejdsløshed ved, at det ikke var alle Dage, der var Arbejde for alle disse 17994. Men en langt betydeligere Arbejdsløshed fremkom ved Spredningen af Arbejdsmarkedet. Selv om hver Gruppe havde været en Enhed med sin særlige Arbejderreserve, vilde der til at dække alle de forskellige Maksima kræves en Arbejderskare paa ca. 3400 ($21353 \div 17994$), der ikke var beskæftiget, selv paa samtlige Dokkers travleste Dag. Men hertil kom nu, at der inden for hver af de 10 Grupper var mange særlige Arbejdssteder hvert med sin Reserve, hvorved Summen af Maksima paa de enkelte Arbejdssteder blev sat yderligere op. Og endelig trækker selve Chancen for at kunne faa et Arbejde, selv om det kun er nu og da, en stor Del arbejdssøgende til, saa at Reservearmeen ved hvert enkelt Arbejdssted bliver større, end der blot ved

dette ene Arbejdssted nogen Sinde er Brug for. Der danner sig ved hvert enkelt Arbejdssted, hvad der i Fattiglovkommissionens Beretning gentagende kaldes en »stagnant pool« (d: stillestaaende Dam) af arbejds-søgende. For nogle af Dokkernes Vedkommende er der raadet noget Bod paa disse Forhold ved Sammen-slutning, og ved at Antallet af faste Arbejdere er for-øget, men ellers hersker denne Tilstand i det væsentlige endnu. Uregelmæssighed i Fortjeneste og som Følge deraf Uregelmæssighed i hele Livsførelsen bliver Lejlighedsarbejderens Lod. En Mand, der havde søgt Arbejde i Dokkerne, havde i 32 Maaneder i Aarene 1904—06 optegnet sin ugentlige Fortjeneste. I Maj Maaned 1905 havde denne Mand en gennemsnitlig Ugefortjeneste paa over 42 sh., men i samme Maaned 1906 var den ugentlige Fortjeneste kun 5 sh. En enkelt Uge kunde han tjene 68 sh., men 17 Uger i al denne Tid var absolut uden Fortjeneste.

Selv om nu Dokarbejdet i London er noget for sig, findes der dog ogsaa mange andre Fag, hvor de mange Arbejdscentrer mere eller mindre gør Arbejds-søgningen til et Lotteri. Selve Lejlighedsarbejdets Eksistens kan drive Arbejdsgiveren til at øge Arbejds-løsheden. Hvor det drejer sig om ikke-faglærte Folk, vil Arbejdsgiveren i Bevidstheden om, at der findes en stor Reserve, ikke tage det saa nøje med at afskedige nogle Arbejdere; han kan altid faa dem igen. Over for faglærte Arbejdere vil Arbejdsgiveren, bortset fra den Omstændighed, at disse hyppigere har en stærk Støtte i deres Fagforening, ogsaa af den Grund være forsigtigere med Afskedigelser, at han ikke saa let kan faa dem erstattet.

De anførte Betragtninger, som i største Korthed giver en Udsigt over Mr. Beveridges Behandling af Lejlighedsarbejdet, faar for Kvindearbejdets Vedkommende et Supplement i en kort fransk Beretning*). Foruden at der her tales en Del om Syerskernes Sæsonarbejdsløshed, gøres der bl. a. opmærksom paa en ejendommelig Form for »Underbeskæftigelse«. Det skal i England være ret almindeligt, at de kvindelige Skræddere først faar Ordrene udleverede om Onsdagen, og de skal være udførte til om Lørdagen. Paa denne Maade bliver Mandag og Tirsdag uden Arbejde, og det bliver vanskeligt at tjene tilstrækkeligt i den øvrige Tid. Undertiden søger Arbejdsgiverne at skaffe deres Arbejdere noget Arbejde hele Aaret rundt, men det bliver da temmelig spredt i den ellers arbejdsløse Tid om Vinteren, og Lønnen falder stærkt paa denne Aarstid, da der jo netop kræves særlige Udgifter til Brændsel.

Som en af Aarsagerne til Arbejdsløshed fremhæver man ofte Fremskridt i Teknik og navnlig Benyttelse af Maskiner, hvorved en Del af de tidligere Haandarbejdere bliver overflødiggjorte. Et Fag kan ogsaa helt uddø og trænges tilbage. I England maa det vigtigste Eksempel hentes fra Landbruget, der 1851 beskæftigede 1544000 Mennesker, men i 1901 kun 1153000. Et Erhverv som Kobberminearbejde er næsten forsvundet. Og for Øjeblikket synes det, som alle Erhverv, der har at gøre med Hestekørsel, trues af Motordriften. Beveridge tillægger dog ikke denne

*) Mlle Claire Gérard: Les Industries Feminales Anglaises (Le Musée Social, Mémoires & Documents. Mai 1909).

Aarsag til Arbejdsløshed nogen stor Betydning. De her nævnte Forandringer foregaar gerne langsomt. Han understøttes heri af Sidney Webb, der udtaler*), at de sidste 20 Aars Erfaring viser, at det spiller en forholdsvis lille Rolle med Hensyn til Arbejdsløsheden, at faglærte Arbejdere bliver skubbet ud af Arbejdet ved Indførelse af Maskineri eller andre industrielle Forandringer, eller at Folk er blevet afskediget paa Grund af deres graa Haar.

Den sidstnævnte Aarsag til Arbejdsløsheden vil iøvrigt Beveridge henføre under en mere omfattende Kategori: Tab af og Mangel paa industriel Dygtighed. (Herom handler Kap. VI, S. 111—32 i hans Bog). Han gør gældende, som det synes mig noget spidsfindigt, at Aarsagen til Arbejdsløshed er ikke det, der berøver en Mand Arbejde, men det, der hindrer ham fra at faa et nyt. Hvor man saaledes i Almindelighed taler om, at en Mand er bleven arbejdsløs paa Grund af Forandringer, navnlig tekniske Forandringer i det Erhverv, hvortil han har hørt, vil Beveridge søge Aarsagen til Arbejdsløsheden i hans Mangel paa Tilpasningsevne over for nye Forhold. Mig forekommer som sagt denne Tankegang noget tvungen; den umiddelbare Opfattelse er den, at det, som skubber en Mand ud af Arbejdet, er Aarsagen til hans Arbejdsløshed, og jeg ser ingen Grund til, at man ved videnskabelig Behandling skulde afvige fra denne Opfattelse. Noget andet er, at naturligvis Arbejdsløsheden kan forlænges og forværres ved, at en Mand har vanskeligt ved at finde nyt Arbejde. Og her gælder det jo, hvad

*) I den før nævnte Artikel S. 422.

der ogsaa lejlighedsvis fremhæves i Fattiglovkommissionens Beretning, at den gode Arbejder ofte er en daarlig Arbejdssøger. Han vil ofte blive i aarevis paa ét Sted. Og naar han da kastes ud, er han ikke vant til at søge Arbejde og har maaske ogsaa ondt ved at finde sig tilrette under andre end de tilvante Forhold.

Men ved at opstille den mere omfattende Aarsag: Mangel paa og Tab af industriel Dygtighed, opnaar Beveridge at sammenstille Arbejdsløsheden paa Grund af Tilbagegang og Forandring i Erhvervene med to andre Former, dels den, der skyldes Alderdom og dels den, der skyldes Mangel paa god Oplæring. Om den første skal jeg kun bemærke, at Beveridge gennem sine Undersøgelser kommer til samme Resultat som Sidney Webb, at man noget har overdrevet den høje Alders Betydning som Aarsag til Arbejdsløshed. Et ikke lille Bidrag til Lejlighedsarbejdernes Hær og dermed til Arbejdsløsheden fremkommer derimod, fordi særdeles mange Drengene i Steden for at oplæres i et Erhverv, der siden kan give dem Arbejde, kommer ind i Beskæftigelser, der ender blindt (*Blind-alley occupations*). Man kan tænke paa Avisdrengene, Bydrengene og lignende. Dog kan man ikke tillægge denne Aarsag alt for stor Vægt. Hvis den virkede stærkt, maatte man vente, at Lejlighedsarbejdernes Tal øgedes særlig stærkt i Aldersklassen 20—25 Aar. Men det viser sig for Dokarbejdernes Vedkommende, at der er flere for hvert Aldersaar i Aldersklasserne 25—35 og 35—45 Aar end i Aldersklassen 20—25. For hver 100 i den laveste Aldersklasse er der 118 i Aldersklassen 25—35 og 113 i Aldersklassen 35—45. Det synes, som om en stor Del Arbejdere, der en Tidlang har haft mere

fagligt og regelmæssigt Arbejde, i en lidt senere Alder synker ned i Lejlighedsarbejdernes store Masse.

I denne Sammenhæng skal jeg endnu kun omtale, at H. Stanley Jevons*) gaar et Skridt længere tilbage fra Lærlingetiden til den egentlige Skoletid, naar han udtaler: Maaske den mest aabenlyse Grund (til, at der er en stor Skare Mænd, der mangler Arbejde) er den utilfredsstillende Karakter, som vort nationale Undervisningssystem har, hvilket bærer Ansvar for Tilværelsen af en Skare Mænd, der vokser op uden at kunne gøre det simpleste Arbejde godt og er ude af Stand til stadig at holde ud ved nogen Slags Arbejde, fordi de helt mangler Udholdenhed, Ærgerrighed, Initiativ og Tankeevne«. Der er alt for stort et Spring fra Skolen til Livet, der stiller helt andre Krav. — Selv om det her omtalte Angreb er rettet mod det engelske Skolevæsen, kan der vel ogsaa for os være Grund til at spørge, om virkelig vor Folkeskole letter Børnene deres Indtræden i det praktiske Liv, eller om den muligvis i mange Tilfælde gør dem fremmede derfor. Jevons mener, at allerede det sidste Aar i Skolen skulde Drengenes Haandarbejde knyttes nær til et eller andet Fag, og deres Indtræden i det praktiske Liv skulde lattes ved Oprettelse af særlige Udvalg, der kunde give dem og deres Forældre Anvisning paa gode Pladser.

Som den sidste af de Faktorer, der udgør Arbejdsløshedens Aarsager, nævner Beveridge de personlige Egenskaber. Naar paa Grund af alle de andre Aar-

*) I den tidligere nævnte Artikel i »Contemporary Review« for Maj 1909.

sager, som alt er nævnte, nogle maa være arbejdsløse, udtages disse naturligvis fortrinsvis blandt de ringeste i enhver Henseende. Selv i de allerbedste Tider bliver der altid en lille Rest af arbejdsløse tilbage, og det er naturligvis særlig dem, som paa Grund af fysiske, aandelige og moralske Mangler daarlig kan beskæftiges. Dette Forhold er imidlertid i sig selv saa indlysende, at jeg ikke her skal komme nærmere ind derpaa.

Denne Analyse af Arbejdsløshedens Aarsager har naturligvis i sig selv Interesse, men den faar dog hos alle de her nævnte Forfattere først og fremmest Betydning som vejledende med Hensyn til Reformforslag. Jeg skal i det følgende give en kort Oversigt over disse Reformforslag, idet jeg holder mig til de vigtigste og ejendommeligste. Tillige skal jeg berøre de Foranstaltninger fra det offentliges Side, som enten er trufne eller paatænkes. Jeg skal i det væsentlige gaa frem i samme Rækkefølge som ved Aarsagerne, idet jeg først omtaler de Reformer, der tilsigter at mildne de periodiske eller aarlige Svingninger og dernæst dem, der væsentlig er rettede mod Lejlighedsarbejdet.

Sæsonarbejdsløsheden vil naturligvis ikke helt kunne afskaffes, saa længe de klimatiske Forhold er forskellige til forskellige Aarstider. Dog kunde der maaske tænkes Foranstaltninger fra det offentliges Side, der mildnede Ondet. I Fattiglovkommissionens Beretning*) tænker Mindretallet sig, at flere Sæsonfag kunde forenes hos samme Person. Betragter man saaledes 4

*) Se Report of the Royal Commission on the Poor Laws and Relief of Distress. London 1909. S. 1185.

Fag som Dokarbejde, Gasværksarbejde, Vandværksarbejde og Sporvognsdrift i Aaret 1906 (det første Fag kun for Londons, men de øvrige for hele Landets Vedkommende), viser det sig, at der i hvert af de nævnte Fag er en Svingning i de beskæftigedes Antal af fra 9 til 22 0/0. Men tages de 4 Fag som Helhed, er Variationen kun 7 0/0. For alle 4 Fag hver for sig krævedes der en Reserve af 10000 Mand, men hvis Overgang kunde finde Sted fra det ene til det andet, vilde der kun behøves 5000 Mand. En yderligere Ud-ligning vilde kunne tænkes, idet de nævnte 4 Fag som Helhed har deres travleste Tid i November, December og Januar, den Tid, da Byggearbejderne har deres største Arbejdsløshed. En saadan Sammenføjning af forskellige Fag skulde foregaa ved Hjælp af offentlige Arbejdsanvisningskontorer, hvis Oprettelse jeg i en anden Sammenhæng skal komme tilbage til. Jeg skal blot bemærke, at det herhjemme har vist sig, at der er en stærk Gnidningsmodstand at overvinde ved Overgangen fra et Fag til et andet, og den samme Vanskelighed vilde sagtens ogsaa i England møde denne Plan. Men noget kunde der maaske gøres.

Som et af de væsentligste Midler til at bekæmpe ikke blot Sæsonarbejdsløsheden, men ogsaa de periodiske Svingninger nævnes gerne de saakaldte Nødarbejder, som sættes i Værk af det offentlige. Paa dette Omraade har England langvarige Erfaringer at opvise. Men medens endnu Sidney Chapman i det tidligere nævnte Værk fra 1908 stillede sig ret velvilligt til disse, er Beveridges Bog og efter ham de andre her nævnte Kilder stærke i deres Fordømmelse af, hvad der her er sket. Da Spørgsmaalet om Nødarbejder

ogsaa tit drages frem herhjemme, skal jeg i Korthed give en Oversigt over de engelske Foranstaltninger og Grundene til, at de har virket mindre heldigt.

Allerede for adskillige Aar siden har de engelske Kommuner undertiden taget Initiativet til Nødarbejder. Saaledes under »Bomuldshungeren« i Lancashire paa den nordamerikanske Borgerkrigs Tid. Mange Byer i Lancashire skal endnu ved forholdsvis stor Renlighed og Sundhed bære Vidne om de Arbejder, der dengang foretoges. Og ligesom i Frankrig Mindet om »Ateliers Nationaux« i 1848 virkede afskrækkende, naar der senere blev Tale om Iværksættelsen af Nødarbejde, saaledes synes de forholdsvis gode Erfaringer, man gjorde i England i 1860'erne, at have virket tilskyndende, indtil de sidste Aars Erfaringer har forandret dette Forhold.

En mere vidtstrakt og ensartet Virksomhed fra Kommunernes Side end hidtil indleddes med et Cirkulære, som Chamberlain udstedte i Begyndelsen af 1886 som Præsident for Local Government Board. I Følge dette Cirkulære skulde de ustadige Arbejdere saa vel som Vagabonderne overlades til Fattigvæsenet, men til dem, der under normale Forhold havde regelmæssig Beskæftigelse, skulde der saa vidt muligt skaffes lønnet Arbejde under Kommunerne. Der opstilledes i Cirkulæret to Betingelser. ¹⁾ De, der sattes til saadanne Arbejder, skulde have Fattigbestyrelsens Attest for, at de var Personer, som det ikke var ønskeligt at behandle som fattige. ²⁾ Den Løn, der blev betalt for saadanne Arbejder, skulde være noget mindre end den Løn, der sædvanlig betaltes for lignende Arbejde. Hensigten med den sidste Bestemmelse

var navnlig at tilskynde vedkommende til hurtigst muligt at genoptage regulært Arbejde.*)

I Henhold hertil indrettede adskillige Kommuner »relief works«, men der viste sig hurtig en Tendens til at tilsidesætte de to Betingelser, Cirkulæret opstillede. Man tog mod dem, der meldte sig til Arbejdet, uden nogen Undersøgelse, og man blev snart tilbøjelig til at give dem den sædvanlige Løn. Konsekvensen heraf var ofte, at den enkelte kun kunde faa Arbejde i kortere Tid. Man skabte en ny Slags Lejlighedsarbejdere. Som Eksempel kan anføres, at Kommunalraadet i Chelsea (en af Londons boroughs) i 1903 udstedte Befaling til kun at antage Vægterne for tre Nætter om Ugen, for at saa mange des flere kunde faa Arbejde. Lønnen blev samtidig sat op fra 3½ til 4 sh. pr. Nat, men det maa alligevel have været vanskeligt for en Mand at klare sig dermed.**)

Endnu mere Fasthed bragte Loven af 1905 »Unemployed Workmen Act«. I Følge denne skulde der over alt i Byer og Bydistrikter med mindst 50000 Indb. oprettes et særligt Udvalg til at tage sig af de arbejdsløse (Distress Committe). I London skulde der foruden Udvalg for de enkelte Kommuner tillige være et Centraludvalg. Udvalgets Opgave skulde først være at skaffe sig Oplysning om Arbejdernes Tilstand. Naar en Person henvendte sig til det, og hans Værdighed var konstateret, skulde Udvalget søge at skaffe ham regulært Arbejde eller understøtte ham paa en af følgende Maader: 1) Hjælpe ham til at udvandre. 2) Hjælpe

*) Angaaende Cirkulæret se Report S. 1102—03.

***) Dette Tilfælde omtalt i Report S. 1106.

ham til at drage til en anden Del af Landet. ³⁾ Sørge for midlertidigt Arbejde til ham paa en saadan Maade, som var bedst skikket til at sætte ham i Stand til at opnaa regelmæssigt Arbejde. Udvalget kunde ligeledes overtage eller oprette Arbejdsanvisningskontorer. Der kunde opkræves en Skat til Understøttelse ved Vandring og Udvandring. Men ellers gjorde man tildels Regning paa frivillige Bidrag. Angaaende Lønnen for det Arbejde, der udførtes, opstilledes den Bestemmelse, at den skulde være mindre end den, der under almindelige Omstændigheder kunde tjenes af en ikke-faglært Arbejder.

Mod denne Lov, saaledes som den har virket i England i 1905—08, retter Beveridge et heftigt Angreb. Der har været gjort heldige Anstrengelser for at hjælpe Arbejdere til Udvandring, navnlig til Kanada. Der er blevet oprettet Arbejdsanvisningskontorer, f. Eks. i London. Men Hovedsagen er dog, hvordan det er gaaet med de Nødarbejder, som er blevet iværksat i Overensstemmelse med Loven.

En af Fordelene ved Arbejde for Løn i Steden for Understøttelse skulde jo være, at denne Fremgangsmaade skulde forme sig billigere. Men ved mange af Nødarbejderne har det vist sig, at endog blot Udgifterne til Materiale og lignende oversteg det færdige Arbejdes Værdi. I London beregnedes det, at Arbejder til en Værdi af 13500 £ havde kostet 58000 £. I Glasgow blev der anvendt 9977 £, deraf 8950 £ til Løn, paa Arbejde, hvis Værdi senere ansloges til 3045 £.*) Selv om dette er særlig ekstreme Tilfælde,

*) Beveridge l. c. S. 176 og 177.

nogenlunde regelmæssigt Arbejde og havde mistet det uden egen Skyld.*) Alligevel har man gerne antaget alle, man kunde beskæftige, uden videre Undersøgelse. Følgen er blevet, at Arbejdet ikke, saaledes som Loven forlangte, er blevet mindre behageligt end regulært Arbejde. Man har gerne betalt Timeløn efter Fagforeningstakster, og har søgt at efterkomme Lovens Ord ved at lade Arbejderne arbejde færre Timer om Dagen eller færre Dage i Ugen end sædvanlig. Men for de mange Lejlighedsarbejdere har det ofte været en Forbedring af deres økonomiske Kaar, samtidig med at de ikke er blevet vænnet til stadigt Arbejde. Og en anden Ulæmpe staar i Forbindelse hermed. Efter Lovens Bydende skulde de Arbejder, der foretoges, være af en saadan Karakter, at de arbejdende hurtigst muligt kunde vende tilbage til regelmæssig Beskæftigelse. Men med den Karakter, de arbejdsøgende har haft, og paa Grund af de forholdsvis gunstige Betingelser, de har arbejdet under, har Tilskyndelsen til at glide ind i regelmæssige Baner ikke været synderlig stor. Det viser sig bl. a. deri, at 43 ⁰/₁₀₀ af dem, der i London havde faaet Arbejde i 19⁰⁵/₀₆, atter henvendte sig derom i 19⁰⁶/₀₇.

Ud fra disse Betragtninger, der illustreres ved mange flere Eksempler baade hos Beveridge og i Fatiglovkommissionens Beretning, forstaar man nok, at den førstnævnte Forfatter egentlig intet andet kan sige til Forsvar for Loven, end at den har skaffet Adgang til at samle Materiale til Belysning af Arbejdsløsheds-

*) Beveridge l. c. S. 172.

er det almindeligt, at disse Arbejder bliver overordentlig dyre, og man vilde have staaet sig ved at give ligefrem Understøttelse, ogsaa af moralske Grunde. Thi, som Beveridge meget rigtig siger, er det demoraliserende at faa 10—15 sh. om Ugen uden at bestille noget, saa er det ikke mindre demoraliserende at faa udbetalt 20 sh. om Ugen for Arbejde, som i Virkeligheden kun er 15 eller 10 eller maaske 5 sh. værd.

Naar Resultatet i det hele er blevet daarligt, hænger det iøvrigt nøje sammen med, at de nærmere Betingelser for disse Nødarbejders Iværksættelse, som Loven opstillede, alle blev tilsidesat. Netop som Nødarbejder skulde disse Foranstaltninger kun iværksættes under overordentlig Arbejdsløshed, og man regnede da paa Publikums virksomme Støtte gennem Pengebidrag. Men i Virkeligheden blev disse Nødarbejder de fleste Steder en fast Institution, til Gavn for hvilken Parlamentet i hvert af Aarene 1906—08 stillede en større Sum til Raadighed, medens derimod de frivillige Bidrag næsten ganske ophørte efterhaanden.

Men endnu mere i Uoverensstemmelse med Loven kom man ved at give dem Arbejde, som Loven slet ikke sigtede paa. Det var dem, der ellers havde været regelmæssigt beskæftigede, men som ved Tidernes Ugunst var blevet arbejdsløse, man skulde komme til Hjælp. Men det viste sig, at disse kun i ringe Grad henvendte sig til Distress Committees. Derimod var der nok af Lejlighedsarbejdere, ja endog mere løse Eksistenser. Som Eksempel kan anføres, at i Stepney, en af de londonske Kommuner, var der blandt 1421, der henvendte sig om Arbejde, kun 84, der nylig havde haft regelmæssigt Arbejde, og 79, der nylig havde haft

spørgsmaalet, og derigennem er det blevet klart paa vist, hvor vanskeligt i Grunden hele Problemet er.

Fordi man forkaster den nys omtalte Art af Nødarbejder, behøver man naturligvis ikke helt at benægte, at Stat og Kommune kan mildne Nøden i arbejdsløse Tider ved at sætte Arbejder i Gang. Blot maa de Arbejdere, der faar Beskæftigelse, antages paa sædvanlig Maade og til Arbejde i deres eget Fag. Forslag i denne Retning foreligger da ogsaa baade hos Beveridge og Fattiglovkommissionens Mindretal. Af de 150 Mill. £, udtaler dette Mindretal, som aarlig gives ud af Stat og Kommuner til Arbejder og Tjenester, vilde det vel nok være muligt at udskille i det mindste 4 Mill. £, der ikke behøvede at gives ud regelmæssig Aar for Aar. Der kunde lægges en Plan for 10 Aar. I disse 10 Aar skulde der anvendes 40 Mill. Men i daarlige Aar med stor Arbejdsløshed kunde der maaske anvendes 10—15 Mill., medens der til Gengæld i de gode Aar, da den private Virksomhed var livlig, kunde anvendes tilsvarende mindre. Denne Politik vilde ogsaa frembyde den Fordel, at der i de daarlige Aar gennemgaaende kunde optages billigere Laan af det offentlige til disse Foretagender.*)

En ejendommelig Maade at møde daarlige Tider paa, som allerede har faaet en Del Betydning i England, er at indskrænke Arbejdstiden. Det har allerede tidligere været omtalt, hvorledes denne Fremgangsmaade praktiseres i Kulgruberne, hvor der gennemsnitlig arbejdes flere Dage i Ugen om Vinteren end om Sommeren. Men ogsaa til at møde periodiske

*) Report S. 1196—98.

Depressioner er det blevet anvendt, saaledes i stor Stil i Bomuldsindustrien i Aarene 1903 og 1904. I Maj 1903 tog Bomuldsfabrikanternes Forening den Beslutning at holde deres Fabrikker lukkede hele Pinseugen og fra den 27. Juni hver Lørdag og Mandag. Der blev derved kun 40 Timer i Steden for 55 i Arbejdsugen. Denne Foranstaltning holdtes i Kraft indtil Efteraaret 1903 og anvendtes paa ny i det følgende Aar. Beveridge, som anfører dette, mener ogsaa, at en saadan Fremgangsmaade burde finde større Udbredelse, selv om han ikke vil have Lovgivningsmagten til at gribe ind. I de fleste Fag er Svingningerne ikke større, end at en mindre Reduktion af Arbejdstiden vilde kunne bære Arbejderne gennem Depressionen.

Ligesom imidlertid Hovedslaget baade hos Beveridge og Fattiglovkommissionen er rettet mod Lejlighedsarbejdet, saaledes bliver ogsaa deres vigtigste Reformforslag det, der skal modarbejde eller ganske ophæve dette, nemlig Oprettelsen af et System af Arbejdsanvisningskontorer. Arbejdsmarkedet har hidtil manglet en Organisation, som Varemarkedet besidder. Arbejdet har maattet udbydes fra Dør til Dør for største Delen. Paa dette Omraade henvises der nu til, hvad der allerede er sket for at organisere Arbejdsanvisningen, ikke mindst i Tyskland.*) Men ogsaa i England selv kan der findes Forbilleder, dels i de tidligere omtalte Arbejdsanvisningskontorer, som er oprettet i London, dels i Forhyringskontorerne

*) I et Appendiks til sin Bog har Beveridge optrykt en Artikel fra »Economic Journal«, vedrørende offentlige Arbejdsanvisningskontorer i Tyskland.

for Sømænd, Fyrbødere og Kokke samt andre, der hører til Skibsbesætningerne. I de sidste halvhundrede Aar har Regeringen i de forskellige Havne oprettet saadanne Kontorer, og Rederne er tvungne til at tage deres Folk gennem disse. Derved er Arbejdsløsheden paa dette Omraade blevet stærkt indskrænket. »Det er betegnende«, siger Sidney Webb, »at der praktisk talt ingen Sømænd findes blandt de nødlidende arbejdsløse«.

Det er dette samme System, som baade Beveridge, Fattiglovkommissionens Mindretal og Sidney Webb foreslaar udstrakt til at gælde alle Lejlighedsarbejdere. De to sidste betoner udtrykkelig, at Anvendelsen af Kontorerne i visse Tilfælde skal være tvungen. Hvis Arbejdsgiverne ikke kan garantere den Arbejder, de antager, Beskæftigelse i en vis Tid, f. Eks. en Maaned, skal de henvende sig til Kontorerne. Disse vil da ved at dirigere Arbejderne snart et og snart et andet Sted hen kunne skaffe en stor Del af de tidligere Lejlighedsarbejdere regelmæssig eller saa godt som regelmæssig Beskæftigelse.

Den væsentligste Indvending, der gøres mod en saadan Ordning, er den, at vel bliver en Del af Lejlighedsarbejderne bedre stillede, men til Gengæld bliver en anden Del fuldstændig berøvet alt Arbejde. Beveridge foreslaar derfor, at Overgangen skal finde Sted i gode Tider, naar der er størst Sandsynlighed for, at der kan ske en Absorption af de overflødige Arbejds kræfter andensteds. Og Forandringen skulde kun ske gradvis. Overskuddet kunde ogsaa overflyttes til ny-skabte Industrier i Kanada eller andre Steder.

Fattiglovkommissionen og Sidney Webb gaar videre

i positive Forslag til Absorption af Overskuddet. Den førstes Mindretal foreslaar først og fremmest en Indskrænkning i Drenges og Pigers Arbejdstid. Derved vilde der blive Brug for flere voksnes Arbejde. Og man vilde slaa to Fluer med ét Smæk. Thi den Tid, der blev tilovers for Drengene og Pigerne, skulde væsentlig anvendes til Fortsættelsesundervisning, dels rent legemlig Træning, dels Opøvelse i tekniske og for Pigerne Vedkommende husmoderlige Færdigheder. Paa den Maade vilde Anledningen til at synke ned i de ikke-faglærte Lejlighedsarbejders Skare ogsaa formindskes. En Del af Overskuddet skulde finde Anvendelse ved Jernbane- og Sporvejsdrift, hvis Funktionærers Arbejdstid, der nu er alt for lang, burde indskrænkes ved Lov. Ogsaa ved Forbud mod, at Mødre med smaa Børn arbejdede i Industrien, vilde man kunne skaffe Plads til en Del andre Arbejdere.

Men selv efter disse Foranstaltninger vil der jo altid blive nogle tilbage. For dem skulde der sørges ved Tvangsoplærelse. Dette er navnlig ret udførlig udviklet i Sidney Webbs Artikel. Det Overskud af Arbejdere, som Arbejdsanvisningskontorerne ikke kan skaffe Plads til, skal der gives fuldt Underhold til Gengæld for en tvungen Oplærelse i særlige Anstalter, men dette Underhold skal aldeles ikke have Fattighjælps Virkninger. Den sidste Rest af arbejdsløse, der bliver tilbage, maa være Mænd med forholdsvis daarlig legemlig Konstitution, med utilfredsstillende Vaner, forholdsvis udygtige, og det vil være urimeligt at sætte saadanne til Arbejde for Løn. Foruden at disse Mennesker selv faar Føde og Klæder, skal der tillige sørges for at underholde deres Familie, medens

de selv tilbringer Tiden paa Opdragelsesanstalterne. Formaålet med disse Anstalter er først at optage Mændenes Tid, saa at den Demoralisation, Lediggangen ellers medfører, kan undgaas, men dernæst ogsaa at opstille det nødvendige afskrækkende Moment, saa at de arbejdsløse Tider virkelig er mindre behagelige end de Tider, da der arbejdes for Løn. Iøvrigt skal der være forskellige Slags Anstalter efter Arbejdernes forskellige Tilstand, f. Eks. særlige Straffekolonier, hvor de mest genstridige og uforbederligt dovne skal sendes hen. Gennem det regelmæssige Arbejde haaber Sidney Webb, at en Del skal kunne opdrages til en mere regelmæssig Livsførelse uden for Anstalten. Dette Sidney Webbs Forslag synes mig at være af stor Interesse som et Modtræk imod den Humanitetsfølelse, der i vore Dage vil gyse tilbage ved Tanken om, at voksne Mennesker skal tvinges til paa en Maade at gaa i Skole igen. Men Spørgsmaalet er, om vi ikke netop i vor Humanitet mange Gange skader Mennesker. Tvang kan jo i mange Tilfælde være det nødvendige Gennemgangsled, naar Mennesker skal opdrages til at leve i Frihed og bruge denne Frihed godt.

Det maa være Fremtiden forbeholdt at vise, om England eller nogen anden Stat for Alvor vil optage Tanken om disse Opdragelsesanstalter. Derimod har den engelske Regering meget hurtigt rettet sig efter Kravene om en organiseret Arbejdsanvisning. Ved Labour Exchanges Act af 30. Juli 1909 har England nu skabt et Arbejdsanvisningssystem i større Stil, end det hidtil er kommet frem i noget andet Land. Board of Trade er blevet bemyndiget til, hvor det finder det passende, at oprette Arbejdsanvisningskontorer eller

understøtte eller overtage dem, der alt bestaar. Kontorerne inddeles i 3 Klasser: 1) for Byer med over 100000 Indbyggere, 2) for Byer med 50000—100000 Indb., 3) for Byer med 25000—50000 Indb. Men desuden skal hele det forenede Kongerige deles i 10 Distrikter, hvert med sit Centralkontor. Til Oprettelse af Kontorerne er der for det første Aar anslaaet en Udgift af 65000 £, og den aarlige Udgift for de 800 Personer, der skal beskæftiges ved Arbejdsanvisningen, er anslaaet til 95000 £.*) Det vil blive interessant at se, hvorledes dette storstilede Forsøg vil falde ud. Handelsministeren, Mr. Winston Churchill, har knyttet store Forhaabninger dertil. Han har udtalt, at disse Kontorer skulde kunne vise Arbejderne, ikke blot hvorhen de skal gaa, men ogsaa hvorhen de ikke skal gaa for at søge Arbejde, at de skulde være vejledende for den unge Generation til at finde Fag, der ikke er for stærkt beslaglagte i Forvejen, at de skulde hindre for stærk Udnyttelse af Drenges Arbejde, og at de skulde kunne knytte et Sæsonfag til et andet.

Der staar tilbage at omtale Arbejdsløshedsforsikringen. De engelske Arbejdere har igennem deres Fagforeninger allerede iværksat en saadan i stort Omfang. I Aarene 1896—1905 gav de 100 største Fagforeninger (med et Medlemstal i 1905 af 1,190000) næsten $3\frac{3}{4}$ Mill. £ ud til deres arbejdsløse. Men det foreslaas nu, at denne Virksomhed kan udvides og bør finde offentlig Støtte. I den Henseende vil Beveridge

*) Disse Oplysninger findes i »Jahrbücher für Nationalökonomie u. Statistik. Volkswirtschaftliche Chronik« 1909. S. 732. Om Iværksættelsen kan nu ogsaa henvises til »Meddelelser fra Udenrigsministeriet« 1910. Hæfte IV. S. 20.

dog ikke bestemt anbefale noget enkelt System. Fattiglovkommissionens Mindretal foreslaar derimod en Tilslutning til Gentersystemet med Understøttelse af offentlige Midler til Fagforeninger. Den engelske Regering har ogsaa haft et Forslag herom under Overvejelse, idet den betragter Arbejdsløshedsforsikringen som det nødvendige Supplement til Arbejdsanvisningen. Hele Spørgsmaalet om Arbejdsløshedsforsikring skal jeg dog ikke nærmere komme ind paa, da England ikke, i alt Fald ikke hidtil, har frembudt noget originalt i denne Retning, og desuden er jo dette Spørgsmaal flere Gange blevet indgaaende behandlet i dette Tidsskrift (navnlig af Birger Hansted 1897, Professor Westergaard 1903 og Cordt Trap 1907). Et engelsk Værk angaaende Arbejdsløshedsforsikringen, hvori bl. a. ogsaa de danske og norske Love findes aftrykte, er ogsaa udkommet i 1909.*)

Paa andre mindre vigtige Foranstaltninger til Afhjælpning af Arbejdsløsheden eller den Nød, den fremkalder, skal jeg her ikke komme ind. Jeg haaber at have vist, at England fremdeles hævder sit Ry som et Land, hvor der gøres sociale Erfaringer, ofte dyrekøbte Erfaringer, hvor disse Erfaringer lægges frem paa dygtig og klar Maade for Almenheden, og hvor man frem for alt udnytter Erfaringerne til Reforme, hvorved der kan skabes bedre Kaar for de smaa i Samfundet. Der var vel nogle Aar, hvor England traadte ligesom i Baggrunden, særlig vel i 80'erne, da Tyskland skabte sit omfattende System af Arbejderforsikring. Men i de

*) D. F. Schloss: Insurance against Unemployment. London 1909.

sidste Aar træder England atter frem i første Linie, ved Ulykkestorsikringsloven af 1906, ved Alderdomsforsørgelsesloven af 1908 og ikke mindst ved Lovene af 1909 om Minimallønninger i Hjemmeindustrien og om Arbejdsanvisning.